

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA
DE
CIRCVMPECTO
CLYSTERVM
IN MORBIS EXANTHEMATICIS
VSV

QVAM
SVB AVSPICIIS SVMMI NVMINIS
ET
CONSENSV GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE
PRAESIDE

D. ANDREA ELIA BÜCHNERO

SACRI ROMANI IMPERII NOBILI,
POTENTISSIMO PRVSSIAE REGI A CONSILII INTIMIS,
MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE NATVRALIS PROFESS. PVBL. ORDINARIO,
IMPERIALIS ACADEM. NATVR. CVRIOSOR. PRAESIDE
ET COMITE PALAT. CAESAREO,

PRO GRADV DOCTORIS

SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS AC PRIVILEGIIS
DOCTORALIBVS RITE CONSEQVENDIS

AD D. XXVI. IANVAR. A. S. R. dō 1000CLVII.

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA

PVBLICE DEFENDET

AVCTOR

THEODORVS FRIDERICVS FINGER

COTHENIO-ANHALTINVS.

HALAE MAGDEBVRG. LITTERIS HENDELIANIS.

DISPENSARIUM PHARMACEUTICUM

CIRCA ANNO 1700

PHARMACEUTICUM

PHARMACEUTICUM

PHARMACEUTICUM

PHARMACEUTICUM

PHARMACEUTICUM

PHARMACEUTICUM

PHARMACEUTICUM

PHARMACEUTICUM

PHARMACEUTICUM

PHARMACEUTICUM

PHARMACEUTICUM

PHARMACEUTICUM

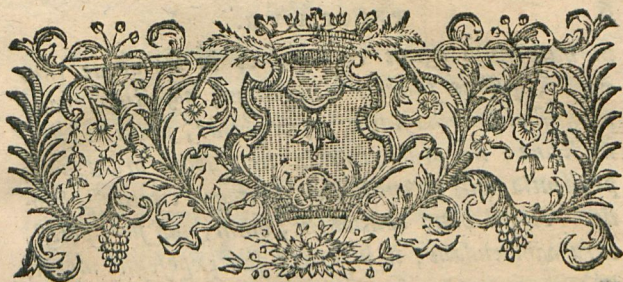
SERENISSIMO PRINCIPI AC DOMINO,
D O M I N O
CAROLO GEORGIO
LEBERECHT,
PRINCIPI ANHALTINO,
DVCI SAXONIAE,
ANGRIAE ET GVESTPHALIAE,
COMITI ASCANIAE, DOMINO BERNBVRGI
ET SERVESTAE, RELIQA,

DOMINO SVO LONGE
CLEMENTISSIMO,

IN
DEVOTISSIMAE SVBIECTISSIMAEQVE
OBSERVANTIAE TESTIMONIUM,
ET
SVI SVARVMQVE RERVM OMNIIVM
COMMENDATIONEM,
INTER
SVSCEPTA ATQVE MVLTIPLICATA
PRO
SERENISSIMAE EIVS PERSONAE
SALVTE ATQVE INCOLVMITATE
VOTA,
QVALECVNQVE HOC
SPECIMEN INAUGVRALE MEDICVM
DICAT DEDICATQVE

TANTI PRINCIPIS

SVBIECTISSIMVS OBSEQVIOSISSIMVSQVE
SERVVS
THEODORVS FRIDERICVS FINGER.

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA
DE
CIRCVMPECTO
CLYSTERVM
IN MORBIS EXANTHEMATICIS
VSV.

PROOEMIVM.

*Quos ab Ibide, aue ciconiae simillima,
primo homines edocti dicuntur *),
Clysteres, antiquissimum medicinae
genus, tam praesenti vi, tamque certa efficacitate*

A 3 in

*) Conferatur v. c. Hieron. MERCVRIALIS in *Variar. Lectio.*
Libr. II. Cap. XVIII. Daniel VINK in *Amoenitatibus philo-
logico-mediciis*, Cap. II. & Ioann. Conrad. BARCHVSEN in
Historia Medicinae, Dialog. VI. vt alios plures omittamus.

*in humanum agunt corpus, ut in tot atque tam variis, quibus subinde adfligimur, adfectibus haud promiscui omnino sint usus, ut potius, sicuti in omni medicina, ita praesertim in iis quoque ordinandis, prudentia opus sit medica exquisitaque circumspectione. Atqui hanc cautionem, omni, qua fieri potest, cura adhibendam, ii imprimis sibi exposcunt morbi, in quibus alienae, impurae, & sanitati nostrae pro-
 fus inimicae particulae, quippe primariae atque effica-
 caces eius generis malorum causae, per cutis meatus, tam sensibili, quam inconspicuo modo, expelli atque eliminari debent. Quemadmodum enim clysmatum iniectione varia atque multiplicia, quae corpori nostro quomodocumque incommodant, recremen-
 ta per aluinas educuntur vias: ita facillimum exinde intellectu esse arbitramur, plane incongruum atque intempestiuum eorundem fore usum, si, quae infestat humanum corpus, subtilis, acris, atque impura colluuius melius, certius, accommodatiusque per porosam corporis superficiem, quam per alui itinera emoueri eiicique potest. Cuius indolis atque naturae quum morbi sint exanthematici, ii praecipue, quos acuta exacerbat acuitque malignitas, neminem non intellectu existimamus, quam prouide atque circumspecte in iisdem clysteres a Medico sint ordinandi;*

di; ne forsam eliminanda aliena atque exanthematica materies in infirmo corpore retineatur potius, quam expellatur, adeoque inopportuna hac et incongrua ratione, vitae loco, mors certissima inferatur. Quod inuentes, quum pro obtinendis summis in salutari arte honoribus solemne specimen edere parabamus, de differendi argumento solliciti, visi sumus nobis operae facturi pretium, si de circumspecto Clysterum in morbis exanthematicis vsu curate commentaremur; quod vulgares atque tantum non quotidianos errores in hac quoque medicinae practicae parte passim obseruabamus. Qua inaugurali commentatione quum partim exanthematicorum adfectuum naturas rationesque, partim clysterum in humana corpora efficacitates agendique modos exponi, partim denique haec inter se conferri, singularesque inde in medicina, praedictis his morbis proponenda, cautiones definiri oporteat: satis exinde trium Capitum, quibus paginas has interpungemus, argumenta constabunt. Quod superest, neque propitium DEVM hisce qualibuscumque conatibus nostris, in ipsius honorem, aliorumque hominum emolumenta susceptis, neque aequos beneuolosque lectores defuturos speramus.

CAPVT I.

DE

ADFECTVVM EXANTHEMA-
TICORVM NATVRA ATQVE
CAVSIS.

§. I.

Antequam ergo firmis grauibusque argumentis planum fieri potest, quanta cautio & quam singularis prudentia in clysteribus, exanthematico cuiusdam adfectui opportune proponendis, a Medico, artem suam faciente, sit adhibenda, ad institutum praesens nostrum maxime interesse videtur, vt de ipsa horum morborum notione, indole, effectibusque in humano corpore inde exortis, succincta disputatione differere instituamus: omnia, quae ad rem nostram spectabunt, velut in summam redacturi, ne qualescunque hac paginae academici speciminis formam excedant. Graeco de fonte detortum *exanthematis* est nomen, quod Latini vulgo *efflorescentiae* barbaro expriment vocabulo, designatque quamlibet morbosam cutis adfectionem, ab internis causis inductam, qua exigua quaedam huius partis spatiosa, vel leui tumore, mox consuete, mox inconsuete colorato, vel solis quoque maculis, insolito tantummodo colore conspicuis, a reliqua cute

cute distinguuntur a). Vnde accidit, vt omnes isti adfectus, quos huiusmodi exanthemata cutanea, vel tanquam characteres diagnostici pathognomonice declarant, vel critica accessione solvunt, *morborum exanthematicorum* nomen sint sortiti b). Qui quum vel febrem comitem habere soleant, vel sine hac cutim deprauent, a Medicis iam pridem in morbos exanthematicos *acutos & chronicos* vulgari atque inter omnes notissima distinctione sunt interpuncti.

§. II.

At enim vero omne cuiusvis generis exanthema, aut maculis, aut leuibus exiguisque tumoribus, in exteriori cutis superficie sparsim conspicuis, declarari modo ostendimus (§. I.). Quare nobis, exanthematicorum adfectuum origines causasque expedituris, illud operae videtur dari, vt tam de variis diuersisque macularum coloribus, quam de ipsis tumoribus praeternaturalibus exanthematicis eorundemque rationibus propius dispiciamus, easdemque ad Physiologorum Pathologorumque demonstrationes subtilius exigamus. Quod igitur ad *macularum exanthematicarum* colores distinctos

B

atti-

- a) Videantur, quae de his plenissime egit Illustris PRAESES in *Dissert. de incongruo diaphoreticorum usu, frequenti adfectuum exanthematicorum causa*, Cap. II. & Clarissimus *Christ. Bernh. von SANDEN* in *Dissert. de Cutis exterioris morbis*, Praefide *Io. Henr. SCHVLLZIO* habita.
- b) Videfis *Dissertat. citat.*

attinet (§. cit.), conſiderare nos oportet, per principia phyſiologica atque pathologica ad qualemcumque inſolitum colorem in cute ex internis cauſis efficiendum requiri, vt maior auētorque ſanguinis vel aliorum corporis noſtri humorum copia in adfectam partem impellatur. Qualis copioſior humorum ad ſingularem quendam locum deriuatio atque congeſtio fieri non poteſt, niſi ipſi canales, quibus haec fluida vehuntur, aut praeter naturam violentius ſint dilatati, aut prorfus disrupti. Vnde planiſſima ſequitur demonſtratione, vt in quouis exantheſmatum genere, quod maculoſum tantummodo deprehenditur (§. cit.), etiam vaſcula, vel ſanguifera, vel reliqua ſeroſa lymphaticae, aut ſolito magis diſtenta ſint atque dilatata, aut plane disrupta atque lacerata c).

§. III.

Atqui vero haud alia *tumorum* iſtorum leuiſſimorum, qui exantheſmatum claſſi a Medicis inferuntur (§. I.), origo eſt ſtatuenda. Quandoquidem per ipſas leges phyſicas requiritur, vt in qualibet corporis noſtri parte, in qua aliquis tumor conſpicuus deprehenditur, vaſcula ibidem diſperſa vna cum ſuis, quos vehunt, humoribus in maius ampliusque diducantur ſpatium, quam quod antea ipſis naturaliter erat praehnitum. Huiusmodi autem ſtatus vitalium noſtrorum liquorum canalibus accidere

*) Conferantur his diſputatis Illuſtris *FRÆSIDIS Diſſert. cit.* §. XXIII. ſeq.

dere nequit, nisi hi ipsi aut per imminutum debilitatumque, quem insitum habent, elaterem, auctioremque adeo, infracto renisu, allabentis humoris copiam, insigniter dilatentur atque distendantur, aut disrumpantur demum, suumque fluidum in aliena loca, capiendis humoribus neutiquam idonea, effundant. Ex quo porro facili atque aperta conficitur consecutione, ut, quo numerosior vasculorum expansorum aut disruptorum est copia, aut quo violentior & a naturali conditione remotior ipsorum fit expansio, eo maiori quoque spatio effectus inde tumor circumscribatur *d*).

§. IV.

Praeter ea vero multiplex illa coloris diuersitas, quae tam in maculis simplicibus, quam tumidis huius generis efflorescentiis (§. I.) obseruatur, partim naturali humorum in istis locis haesitantium colori, partim eidem a deprauata fluidi mixtione mutato debetur. Quod ad prius illud genus spectat, facile est intellectu, pro eo, ut vel sanguis, vel serum, vel lympa, in diductis istis aut perruptis vasculis stagnauerit, etiam colorem aut rubicundum, aut subflauum, aut limpidum pellucidumque deprehensum iri. Simulac vero iidem humores, cum propter diuturniorem in tubulis suis moram atque stagnationem, tum propter perfectam e discissis vasculis in contigua loca effusionem, quam extrauasionem Medici vulgo dicunt, tum

B 2

denti-

d) Videtis *Dissert. cit.*

denique propter admixtum alienum & humanorum humorum naturae prorsus inimicum miasma, a naturali sua mixtione atque indole longius defciverint, variis simul coloribus, pallido, flauo, fulco, lurido, nigro, aliisque inficiuntur, iisdemque orta hinc exanthemata, tam simplicibus maculis distincta (§. II.), quam in leuiffimos tumores elata (§. III.), tingunt.

§. V.

Quaecumque igitur posueris exanthema, siue maculosum illud (§. II.), siue subtumidis efflorescentiis distinctum (§. III.), vt simul vasculorum cutaneorum aut dilatationem, aut disruptionem supponas, per ante disputata (§. cit.) necesse est. Verum enim vero ex his quoque aperte sequitur, vt, quaecumque causa aut expandendis ampliandisque, aut dirumpendis discindendisque canaliculis cutaneis idonea est, eadem quoque corpus humanum ad suscipienda exanthemata disponat. Tametsi vero validus atque imperuosus humorum irruentium in canales, inprimis serofos lymphaticosque, quippe minus elasticos e), influxus, siue a vehementiori cordis arteriarumque pressione & contractione, siue ab aucto ipso, qui fluidis inest humanis, elastico renifu, effectus fuerit, ad dilatanda, quid? quod demum perrumpenda vasa satis efficax est: attamen, quum exanthemata distinctis tantum atque sepa-

e) Conferatur *Georgii Erhardi* HAMBERGERI *Physiologia medica*, §. CXIX.

Separatis in cute locis sint dissipata atque dispersa, quemadmodum quotidiana declarat experientia, necessario exigitur, vt singularis quaedam accedat ratio, quae in peculiaribus huiusmodi cutis spatiosis partim efficaciorum fortiorumque humorum in canales ibidem sitos impetum efficiat, partim ipsum horum vasculorum cuticularium renisum debilitet atque infringat.

§. VI.

Atqui, si Pathologos consulamus, facis abunde edocebimur, ad vtrumque hunc effectum (§. V.) in singularibus quibusdam vasculis producendum nihil aequae esse efficacius accommodatiusque, quam ipsam eorundem vasculorum obstructionem, siue, si ipsorum canalium conditionem spectes, ab ultimarum extremitatum spastica constrictione ortam, siue, si ipsorum fluidorum indolem intuearis, vel ab ipso perlabente naturali humore solito magis inspissato, vel ab aliena atque heterogenea materie, mox crassiore atque fixiore, mox vero subtiliore, agiliore, atque acriore effectam. Obturato enim vasculo omnis pone adfluentis liquoris vis atque impetus, ipsi fluido transmouendo antea destinatus, parietes vasculi ferit, impellit, extenditque, & adeo fibrarum, ex quibus hoc constat, naturalem infringit renisum: porro quoque in adiacentibus tubulis, obstructo vasculo contiguus, humores augentur, coguntur atque coaceruantur; vnde fit, vt ipsi hi canales maiori vi atque efficacia se contrahe-

re conentur, simulque vehementiori, ac antea, nifu humores in obturatum vasculum impellant atque intrudant. Cui impulsui ferendo atque sustinendo si obstructus tubulus amplius non satis est, discinditur demum, & humores suos coactos in proxima vicinarum partium caua loca effundit f).

§. VII.

Haec ergo singula, quae hactenus a nobis disputata sunt (§. I-VI.), eo spectant, vt, quae sit proxima & communis omnium cuiusuis generis exanthematum causa, a Medico, hisce adfectibus medelam allaturo, tollenda, luculenter intelligere possint lectores. Scilicet vnusquisque exanthematicus adfectus aut maculis varie coloratis, aut exiguis tumoribus, itidem diuerso colore tinctis, tanquam signis perpetuis atque pathognomonicis, dignoscitur (§. I.); vterque porro hic status a vasculis suboritur aut maxime diductis atque expansis, aut a nimia dilatatione prorsus discissis (§. II. III.); ad haec vero quaelibet particularis & in circumscripto quodam loco facta canaliculorum humores vehentium dilatatio atque disruptio ab eorundem tubulorum, & quidem, vt per rationes physiologicas pathologicas.

f) Enodatus omnia, quae huc pertinent, explicata videfis in *Hermanni BOERHAAVE Aphorism. de cognoscendis & curandis morbis*, & in *EIVSD. Commentariis in hos Aphorismos*, Patavii 1728. in octauo editis, itemque in *Perillustribus Gerardi L. B. van SWIETEN Commentar. in eosd. Aphorism.* in singulis libris ad titulos: *Obstructio, Inflammatio, Abscessus, Gangraena, Sphacelus.*

gicasque constat, arteriosorum, obstructione produ-
citur (§. VI.), tanquam communi & proxima
caussa: vnde liquidissima confici oportet consecu-
tione, vt cuiusuis exanthematicae efflorescentiae
genuina ratio in extremorum finium arteriosorum
cutaneorum obstructione sit quaerenda. Atqui ve-
ro hae, quas diximus, extremitates, quemadmodum
Physiologi Anatomicique planius demonstrant, ar-
teriolae sunt cutis serosae atque lymphaticae, fan-
guiferis proxime connexae: quare qualiumcun-
que etiam exanthematum sedes ad serosum lym-
phaticumque vasculorum cutaneorum genus, quo-
modocunque obstructum, iure meritoque est refe-
renda g).

§. VIII.

Verum enim vero vel maximam atque singu-
larem meretur etiam attentionem ipsa illius mate-
riae indoles, quae, ad exilissimos cutis canaliculos
delata, vt per parula ibidem oscula exhalet, in iti-
nere hoc suo haesitat, suosque demum, quibus fer-
tur, tubulos obturat. Tametsi enim, si generatim
ipsam spectaueris, hoc intuitu semper crassior vis-
cidiorque sit, necesse est, quam vt per vltimos
transire emittrique possit ductus: pro diuersa ta-
men ipsius indole varium quoque morborum, qui-
bus iungitur, reddit genium, atque, vt iam supra
declarauimus (§. I.), mox acutos, mox chronicos
inducit adfectus. Quodsi enim haec arteriolas cu-
taneas

- g) Pluribus luculentioribusque haec demonstravit argumen-
tis Illustris PRAESES in *Dissert. citat.* §. XXII. seq.

taneas obstruens materies lenta fuerit, tenax, spissâ, atque fixa, siue per vitiosam diacrisin in ipsis corporis humoribus intrinsecus sit orta, siue aliunde accesserit (§. VI.), exanthemata, quae huic causae suam originem debent, magis chronici erunt generis (§. I.): contra ea subtilior, volatilior, acriorque colluuius, ab humorum corporis nostri vitalium natura plerumque prorsus aliena, & externa potissimum accessione in ductus sanguiferos inuenta (§. VI.), quam *miasma* Medici vocare solent, grauius vehementiusque vascula irriat atque ad fortiorem systalticam contractionem stimulat, motumque adeo efficit febrilem, ortos inde morbos acuto plerumque typo inuoluentem (§. I.). Cur igitur morbos exanthematicos in acutos atque chronicos Medici distinxerint (§. cit.), vel ex his constare oportet.

§. IX.

Inter exanthematicos *acutioris ingenii* adfectus (§. I-VIII.), febrem, mox intensiorem, mox remissiorem temperatioremque habentes, praecipui, quos Pathologi commemorant, sunt exanthemata purpuracea, scarlatina, vrticata, variolosa, morbillosa, petechialia, petechizantia, pestilentialia quaedam, itemque erysipelacea: e *chronicorum* vero classe (§. cit.) commemorasse sufficiat efflorescentias scabiosas, maculas pustulasque scorbuticas, achores, crustam lacteam, tineam, aliasque cutaneas exulcerationes. Quarum singularum adfectionum exanthematicarum pleniorem euolutionem

nem in praesenti sigillatim non suscipiemus: quod huiusmodi accuratior pertractatio partim ex omnibus, qui de morbis conscripti exstant, commentariis repeti atque desumi potest, partim nostri, quod expediendum promissimus, non adeo interest instituti. Neque ipsas therapeuticas horum morborum rationes, quantum quidem, pro limitato huius commentationis ambitu, ad singulare nostrum argumentum spectabunt, attingemus prius, quam sequenti, ad quod progredimur, Capite de Clysterum in humanum corpus efficacitate agendique modo strictim fuerimus commentati.

CAPVT II.

DE

CLYSTERVM EFFICACIA, AGENDI DIQVE RATIONE.

§. X.

Quatuor autem hic inprimis a nobis expedienda sunt, vt demonstrate euidenterque edocere possimus lectores, quid virtutis vtilitatisque a cuiuslibet generis indolisque clysmatum vsu in adfectibus exanthematicis iure meritoque exspectari possit debeatque. Primo nimirum, quale remediorum genus sint clysteres, alias quoque *enemata* dicti, paucis explicandum definiendumque est; dein ipsius eius
C partis

partis, in corpore humano, in quam iniiciuntur clysmata, indoles, actio naturalis, &, quo cum reliquis vicinis partibus coniungitur, nexus, quoad eius per instituti nostri rationem breuissime fieri poterit, considerari debent; tum varium singularis huius formae medicamentosae genus, diuersamque rationem disputari oportet; quo tandem de huiusmodi remedii efficacia atque actione generatim iusta atque ad rationis normam exacta aestimatio statui, singularique tandem morborum exanthematicorum exemplo conferri liceat atque applicari.

§. XI.

Siue vero ex clysteris vel clysmatis, siue ex enematis, vtriusque verbi a Graecis ad Romanos transmissi, notione hoc remedii genus aestimaueris, latissimam amplissimamque eius deprehendes significationem, quemlibet liquorem medicarum, in corporis humani qualiacunque caua spatia, tam secundum, quam praeter naturam foras hiantia, vario multiplicique sine infusum, declaraturam b). Sed angustiori inpraesentiarum hanc vocem circumscribimus ambitu, ipsique, quae vulgaris & quotidiana esse solet, notionem subiicimus *clysmatis*, siue, vt barbare saepe dicitur, *lauamenti intestinalis*, hoc est, liquoris varii, ad varios vsus praeparati, qui per anum intestino iniicitur recto i).

Con-

b) Conferatur Hieron. Dan. GAVRII *Libellus de methodo concinnandi formulas medicamentorum*, §. 295. seq.

i) Videatur *Libellus citat.* §. 506. seq.

Consulto autem varium hunc statuimus liquorem, non simpliciter medicatum; quod, ut statim luculentius declarabitur, non medicandi solum, sed & interdum nutriendi sine, huiusmodi intestinales iniectiones apparantur.

§. XII.

Dispiciamus autem porro breuissime, quantum praesentis instituti refert, quae sit *intestini recti*, quippe primariae partis ad suscipiendos clysteres idoneae atque destinatae (§. XI.), indoles, actio atque connexio (§. X.). Hoc enim, e crassis intestinis extremum, habet quaedam singularia atque a reliquis huius generis diuersa. Nempe muscularis tunica longe, quam alibi, validioribus constat fibris, tam longitudinalibus, in tres praecipue fasciculos collectis, & reliquarum tunicarum tractu paullo breuioribus, quam transversalibus siue circularibus, summe contractilibus, & circa ani orificium in tumentem annulum coeuntibus, cui *interni sphincteris* nomen esse solet. Sed villosae quoque tunicae sua hic sunt singularia: quippe amplis plurimisque, quae hic deprehenduntur, plicis rugisque multi insunt sinus, sursum caui, infra vero profundiores; in quos innumera hiant oscula, quae ab arteriolis, venulis, glandulisque, cum mucosis, tum sebaceis, vndique hic interiectis, deducuntur. *Externus* denique *sphincter*, totus, quantusquantus est, carneus atque musculosus, & cum interno sphinctere lacertulis muscularibus coniunctus, i-

dem valde irritabilem contractilemque habet naturam. Quodsi demum nexum huius intestini cum ceteris visceribus abdominalibus spectes, antequam vnice peritoneo vincitur, posterius vero firma cellulosa tunica, plurimis glandulis adipeque obsita, ad sacrum os ligatur. Praeter haec tandem innumeris cum vicinis partibus cohaeret vasculis nervisque: his partim praecipue a plexu neruorum mesenterico inferiori, partim a plexu hypogastrico, partim ab offis sacri nervo deductis; illis autem a vasculis potissimum mesentericis inferioribus, nec non sacris, itemque nonnullis iliacorum internorum propaginibus, pudendis nimirum internis & externis, glutaeisque exortis *k*). Ex qua singulari huius intestini fabrica intelligi potest, cur illud, praeter naturale eiiciendarum fecum aluinarum negotium, ad varias spasticas constrictiones, mutuumque cum aliquorum viscerum abdominalium diuersis adfectionibus consensum facillime irriteretur.

§. XIII.

Huic intestinali tubo (§. XII.), prout diuersum medentis est propositum, variaque morbi exiguitas indolesque, diuersi quoque generis multiplicisque efficaciae enemata iniiciuntur (§. X.). Commodissime autem in tres potissimum classes singulari dispesci possunt, *euacuantium* nempe, *alterantium*, *nutri-*

k) Legi porro de huius intestini fabrica singularique naturae meretur Illustris *Albertus de HALLER* in *Primis lineis Physiologiae*, §. DCCXXXX. seqq.

nutrientiumque. Ad *euacuantes clysteres* non solum ii referuntur, qui a fecibus recrementisque aluinis corpus purgant, verum etiam qui flatu infartos retentosque ex intestinorum canale expellunt, itemque qui vermes ibidem latentes enecant, forasque proiciunt. *Alterantium* amplissimum omnino multiplexque genus est: e quibus tamen clysmata temperantia, antispasmodica, anodyna, roborantia, emollientia atque lubricantia, discutientia, resoluentia, tandemque mundificantia in quotidiano usu vulgarique sunt frequentatione. Veterum enim & nonnullorum recentiorum Medicorum ordinatos subinde atque commendatos *clysteres* varii generis *specificos*, ut vocant, verbi causa, cephalicos, cordiales, pectorales, stomachicos, spleneticos, hepaticos, vterinos, huiusque commatis alios, quorum praescribendorum formulas passim videas exhiberi, ad praedictas generaliores classes merito referri oportet. Rarius denique *nutrientium enematum* genus est, variis saepenumero dubiis atque obiectionibus attentatum, multiplici tamen plurimorum celeberrimorum Medicorum experientia, ipsis rationis argumentis facillime stabilienda, abunde satis adfertum atque confirmatum 1).

§. XIV.

Supereft autem, vt, quatenam in singulis mo-
 C 3 do

1) Clariorem adhuc lucem his disputatis adferre possunt, quae de eadem materie exposuit Celeberrimus GAYRIVS *libr. 5 loco citat.*

do definitis clysmatum inteſtinalium generibus (§. XIII.) tam circumſcriptae atque determinatae actionis efficacitatisque ſint rationes, ſuccincta adhuc perſequamur expoſitione (§. X.). Primo itaque *euacuantia enemata* intuentes (§. XIII.), nequaquam veremur, quin omnem ipſorum vim atque efficaciam ad fibrarum contractilium, quae in inteſtino recto & ad ſine colo reperiuntur, irritationem inde effectam deferamus. At enim vero quum contractilis irritabilisque natura tunicae in primis inteſtinorum muſculoſae, vt ante expoſuimus (§. XII.), inſita obſeruetur, patet hinc, ab hoc clyſterum genere muſcularem praecipue recti inteſtini portionem irritatum iri. Sed irritationis huius purgatoriae, vt ita loqui liceat, triplex denuo ſtatuendus eſt modus: quorum quilibet tamen a principii cuiusdam ſalini, ſiue acidi, ſiue alcalini, ſiue neutrius fuerit generis, irritante virtute eſt deducendus. Immiſſo enim in anum huiusmodi virium clyſtere, aut inteſtini recti &, vt mirificus hic eſt conſenſus, ceterorum inteſtinorum alternus motus, (peritalticum antiperitalticumque Physiologi vocant.) auctior redditur incitatorque; quo factò eadem hac mutua fibrarum longitudinalium circulariumque muſculoſarum (§. cit.) agitatione interiectae arteriolae glandulaeque continuo efficaciffime comprimuntur & quaſi emulgentur, vt hinc maior liquorum mucoſorum atque pituitoſorum copia in inteſtinali tubum depluat, quam venulae reſorbentes ſuſcipere atque reſumere poſſunt: aut tenuio-

nuiore liquoris clysmatici iniectione particulae ipsa bibula vasculorum lacteorum *m*), venularumque praedictarum resorbentium oscula subeunt, eademque demum, partim quod ipsae chylo seroque crassiores tenacioresque sunt, partim ob effectam ab irritatione horum tubulorum contractionem, leuiter & ad tempus obstruunt, atque hac ipsa ratione humorum, ex arteriolarum ductuumque glandularum finibus adfusorum, copiam tantum augent atque accumulunt, ut ad eosdem promptius occurrerent, ac alias fieri solet, eliminandos intestina incitentur: aut denique utraque efficacitas, tam canaliculorum, mucosam lubricantemque colluuiem intestinale fecerentium, auctior vehementiorque irritatio, quam leuis atque temporaria vasorum reducentium constrictio atque obstructio, ab vno eodemque simul exseritur clystere *n*).

§. XV.

Ex his enematum euacuantium agendi rationibus (§. XIV.) magna ex parte eae quoque intelligi possunt, ad quas tam *alterantia*, quam *nutrientia clysmata* in humanum corpus efficaces intendunt vires (§. XIII.). Tamen enim longior, foret disputantium paginarum ambitus permittit, foret disputatio,

m) Equidem haud ignoramus, horum vasculorum in intestinis crassis praesentiam quosdam inficiari: verum, si eadem a WINSLOVIO & HALLEO apertissime demonstrata dixerimus, neminem porro contrariae sententiae aduersurum arbitramur.

ratio, si, *alterantium* intuentes classem, tot tamque multiplicia, quot in vsum subinde vocantur, ipsorum genera singulatim expositione persequi susciperemus: breui tamen verborum compendio omnium singulorumque eorundem actiones duplici tantummodo generali ratione effici absoluique videntur. Nempe alia huiusmodi clysmatum iniectionum portio ipsas musculosas intestini fibras adficit, easdemque, prout cuiusuis infusi liquoris singularis atque definita est virtus efficacitasque, aut irritat, contrahit, roborat, & adstringit, aut e contrario emollit, relaxat, atque a naturali paullulum deiicit elatere. Alia vero alterantium enematum pars ipsis vasculorum resorbentium ductibus se insinuat, &, inde in vniuersam corporis compagem delata, pro varia cuiusuis liquoris per anum iniectionis natura atque virtute, partim ipsas interiores vasculorum sanguiferorum ceterorumque tunicas adficit, partim ipsam humorum vitalium copiam, indolem, mixturemque, atque adeo & ipsum eorundem diuersum erga canales suos rensum immutat. Quarum virium amplissima diuersitas, a tot tamque variis medicamentorum generibus expectanda, luculentius exponit atque ad rationes exigit Therapia generalis. Atqui posteriorem hunc agendi modum adscribi quoque oportet tertio clysterum generi, nempe *nutrienti* (§. XII.): ex quo in intestina inie-

cto

n) Longe enodatus eadem haec disputauit Illustris PRAESES in *Dissert. de intempestiuo purgantium usu, frequenti adfectuum haemorrhoidalium causa*, §. X. seqq.

ante omnia ad principem & velut communem attendamus indicationem, quae Therapeutis dicitur, in qua omnis fere quorumvis exanthe-
mationis cardo verſatur. Haec enim, cotis quaſi vice functura, optime luculentiffimeque de omnibus conſtituet regulis cautionibusque, quae in ſingulis exanthe-
maticae claſſis adfectibus, & in quali-
cunque eorundem ſtatu (§. IX.), ſingulorum ſupra expoſiti diuerſi generis clyſterum (§. XIII.) uſum aut redarguent prohibebuntque, aut efficaciffime commendabunt, aut ſaltem certis limitibus circumſcribent.

§. XVII.

Recordaturis autem ſupra diſputata lectoribus obſcurum eſſe nequit, omnium, quotquot exſtant, exanthe-
mationum ſummam atque communem cauſam in vaſculorum cutis ſeroſorum lymphaticorumque obſtructione quomodocunque facta eſſe quaerendam (§. VII.), eandemque exiliſſimorum horum tubulorum obturationem, pro varia haefi-
tantis obſtruentisque materiae natura atque conſtitutione, mox chronici inter morbos eſſe ingenii, mox acuti (§. VIII.). Ergo, vt partim minima haec vaſcula, ſi ſolummodo ab infixis atque ſtagnante materia nimium fuerint expaſa atque dilatata (§. II. ſeq.), referantur denuo, atque excuſſo aut diſſoluto obturamento priſtinam contractilem vim recuperent & naturale robur, partim, ſi iam ex iisdem cauſis diſciſſa fuerint (§. cit.), ab effuſo in aliena
loca

loca tenaci, lento, purulentamque indolem contra-
cturo humore purgentur iterum, & nouo eoque
salubri perpetuo adfluentis laticis velut linimento
demulceantur atque abstergantur, adeoque vulneri
coalescendi locus detur, plurimi omnino, immo
maxime refert, vt per omnes cutaneae texturae ca-
naliculos, porosque, quos vulgo dicunt, emuncto-
rios, qui ab obstructione exanthematica liberi at-
que integri supersunt, transpirabilis tenuissimi li-
quoris expeditissimum sit iter, liberrimusque adflu-
xus & transmissus. Quo consilio omnes prudentis
perspicacisque iudicii Medici in eo praecipuam po-
fuerunt curam, sibi hanc constituerunt prima-
riam &, vt ita loquar, vniuersalem indicationem, vt
in singulis cuiuslibet generis naturaeque efflores-
centiis exanthematicis, siue istae acutae fuerint, siue
chronicae, quantum efficere possent, iustam, con-
gruam, sufficientemque cum naturalis liquoris per-
spirabilis, tum, sicubi adfuerit, miasmatis hetero-
genei (§. VIII.), per cutis emunctoria euacuationem
integram inuiolatamque conseruent.

§. XVIII.

Atque hanc diapnoēs integrae conseruandae
curam (§. XVII.), in exanthematum medicationibus,
cuius salutarem artem facienti merito esse oportere
commendatissimam, vel ipsa, optima genuinae
medicinae praeceptrix, iubet natura. Quando
enim exanthematicos adfectus, acuta periodo dis-
tinctos,

tinctos, spectaueris (§. IX.), neminem, nisi ipsorum elementorum pathologicorum therapeuticorumque ignarissimum, nescire decet, quod hi ipsi, quos praediximus, morbi, cum, nisi pessimi & illaetabilis fuerint genii, propter auctiores motus ad corporis superficiem directos, generatim largiori vapore perspirabili aegrotantis corpus humectent, tum plerumque satis profusis, & haud raro ipsum singulare miasma exanthematicum olentibus sudoribus, in criticis desinant solutiones. Neque vero huiusmodi conspicuas, & tantum non semper copiosas diaphoreses a chronicis exanthematibus (§. cit.) abesse, quin potius iisdem tollendis, aut saltem leuandis imminuendisque maxime inseruire, omnium Medicorum, accurata attentione morborum phaenomena persecutorum, obseruationibus constat.

§. XIX.

Verum enim vero iam vetus est experientiae testimonium, quo edocti sunt Medici, maximum omnium corporis nostri excretionum naturalium esse consensum, imminuique alteram, dum intenditur altera atque augetur. Nec alia perspirationis Sanctorianae & diaphoreticae excretionis est ratio. Experimentorum haec demonstrantium liceat attingere pauca quaedam, quae ab instituto nostro non absunt. SANCTORIVS, famigeratissimus ille excretionis cutanae obseruator, generatim ab experi-

perimentis, quae suscepit, hoc deduxit effatum: Perspirabilis liquoris ad alia loca diuersione atque deriuatione impediri perspirationem. Quam sententiam deinde amplius, staterae suae adminiculo, singularibus adseruit exemplis fluxus aluini, tam sua sponte contingentis, quam per medicamenta euacuantia excitati: utpote a quo corpus minus perspirare deprehensum est *p*). Ab anodynis narcoticisque remediis eandem in perspirationis negotium redundare efficacitatem, amici cuiusdam, staticis huiusmodi disquisitionibus quondam vacantis, experimentis edocti nouimus: ut plura silentio praetereamus.

§. XX.

Ex his itaque (§. XVII–XIX.), si efficaces enematum intestinalium vires (§. XIII. *sqq.*) cum iis conferamus excretionibus, quas in exanthematicis adfectionibus praesertim, non tamen sine prudenti atque moderato modo, generatim moliri Medicum decet (§. XVII. XVIII.), facillime intelligi potest, neque singula clysterum genera (§. XIII.) praedictis morbis esse conuenientia, neque eadem, si forsan tempestiuo sub usu fuerint haud inopportuna, cuilibet earundem harum adfectionum statui esse idonea.

D 3

Quod

p) Videatur ipse in *Medicina sua statica* passim: quocum consentiunt DODARTIUS, MORINVS, GORTERVSQUE; licet KEILLVS contrariam tueri sententiam videatur in *Medicina statica Britannica*.

Quod enim ad primum clysterum genus (§. *cit.*) attinet, euacuantem huiusmodi medicinam, in genere sumtam, vix, ac ne vix quidem, in exanthematicis medendi methodo locum habere, nisi admodum definita adhibeantur ratione, vel ideo patet, quod alias primariae medentis in huiuscemodi morbis indicationi clysteres officerent, saluberrimamque imminerent, immo supprimerent transpirationem (§. XVIII. XIX.). Ex alterantium enematum ordine easdem ob causas parum profutura essent ea (§. XIII. XV.), quae itidem aut nimium stimulando, humoresque perspirabiles a corporis superficie deriuando, aut vitales fluidorum motus nimis retardando inhibendoque agunt. Cuiusmodi remediorum specialior doctrina generali debetur Therapiae. Innoxium denique tertium nutrientium clysterum est genus (§. *cit.*): quippe quod nihil, quod insensibilem interrumpat transpirationem, in se comprehendit.

§. XXI.

Permagni autem refert quoque, vt Medicus, haud temere atque inconsiderate clysterum in morbis exanthematicis vsum ordinaturus, ipsos hosce adfectus, eorundemque originem, tempora, vniuersamque contempletur conditionem (§. XX.). Quippe clysmatum intestinalium infusionem haud aequae laetabili successu, promiscuoque vsu, morbi ferunt exanthematici, qui *acutam* formant *periodum*,

dum, ac isti solent, qui chronico succedunt tractu, & a lenta viscidaque humorum vitalium cacochymia ortum suum ducunt (§. VIII.). Quod ut luculentius perspiciatur, plerasque utriusque huius generis exanthematicas adfectiones, eo, quo enematum, praecipue euacuantium iniectione aut in peiorem, aut in meliorem mutantur statum, intuitu singulatim breuissima persequemur disputatione, praecipuas, quae rectum legitimumque huiusmodi remediorum usum definiunt, cautiones regulasque practicas succincte tracturi.

§. XXII.

In acutioris ingenii exanthematibus, cum maligna febre plerumque complicatis (§. IX.), propter miasmata varii generis subtilissima, volatilia atque halitiosa (§. VIII.), vniuersam sanguineam massam corrumpentia atque dissoluentia, & extremos inprimis cutaneorum arteriolarum fines irritantia, vel lenissima alui a clysteribus iniectis irritatio periculo non vacat. Quippe in incremento praesertim statuque, quem Medici vocare solent, horum adfectuum, metum omnino esse oportet, ne, irritata aluo, induetaque inde spasmodica externae corporis superficiei constrictione, exanthemata vel exitu arceantur, vel, ubi iam prodierint, infaulta retrocessione mortem minentur. In decremento autem praedictorum adfectuum, impetuque febrili symptomatico paene superato, tantum

tum abest, vt clysterum vsus sit omittendus, vt potius esse debeat commendatissimus; dum a collecta cruda atque impura colluie intestina eluuntur atque purgant, & formidandis saepenumero praegrēssi morbi reliquiis, ipsa matre plerumque peioribus, radices praecidunt. Quam circumspēctam medendi methodum obseruare fas est non in omnibus solum exanthematibus acutis maculosis, verbi gratia, purpura scarlatina, morbillis, petechiis, & ceteris (§. II. IX.), sed in iis quoque ante omnia, quae in tumores & exilissima vlcuscula soluuntur (§. III. IX.). Quo nomine vel solas citasse sufficiat variolas, quae summo cum vitae discrimine & eruptionis & suppurationis tempore aluinam a clysmatibus qualemcūque irritationem perferunt, postea vero vel ipsas huiusmodi, aut alias intestinorum purgationes requirunt.

§. XXIII.

Chronicorum denique *exanthematum* classis (§. VIII. IX.) quum fixioris sit indolis, quam prius illud acutum genus (§. XXII.), suumque ortum tenacibus atque spissis corporis nostri humoribus, vitiosa diathēsi corruptis atque inquinatis, debeat, & magis magisque a perpetua, vt in his morbis esse solet, mala crudaque ventriculi digestionem amplius confirmetur (§. VIII.), blandam repetitamque aluiarum cruditarum euacuationem non solum perfert commodissime, sed exigit postulatque
pror.

prorsus. Quocirca nemo Medicorum iure meritoque commissi in artis suae exercitio erroris poterit accusari, qui hisce in adfectibus euacuantes quoque clysteres in usum trahit. Qui eo salubriorem exoptatioremque habebunt effectum, si forte ab eiusmodi chronico exanthemate, quomodocunque retropulso, grauissimi acerbissimiue dolores aluini colici spasmodiciue fuerint exorti. Verum enim vero & hic modus habendus est, cautioque accurate obseruanda, ne clysteres, his in lentioribus morbis exanthematicis adhibendi, partim frequentius, quam par est, aegrotis ordinentur, partim nimis acribus, irritantibus, catharticisque materiis, verbi causa, aloëticis, ialapinis, mercurialibus, &c. acuantur. Exinde enim iusto magis humores deprauati versus interiores diriguntur partes, molestiorque eorundem eliminatio per cutis emunctoria redditur. Neque ad haec infantes, achoribus crustaeque lacteae inprimis obnoxii, frequentem eiusmodi acrium stimulantiumque clysterum usum siue noxa essent suscepturi: utpote quibus leniora laxantia interna, mercurio dulci nupta, longe melius conuenientiusque conducunt.

§. XXIV.

Plura adhuc summe singularia huius generis specimina, vnde clysterum in morbis exanthematicis usum maxime circumspexit esse oportere porro cognosci posset, de industria impraesentiarum

E

rum

rum non attingimus, quippe circumſcriptam ſuis
 limitibus diſſertationem academicam, non iuſtum
 amplumque commentationum medicarum volumen
 meditati. Iis interim, qui, praeter hic expoſita
 generalia exempla, ſpecialiora deſiderant, ſuade-
 mus, vt varias, quae conſcriptae editaeque exſtant,
 melioris notae obſeruaciones & curationes medicas
 euoluant, enotentque ſibi, quae de diuerſo enema-
 tum intetinalium in enumeratis haecenus morbis
 vſu obſeruata paſſim ibidem deprehendent. Va-
 rius enim ille multiplexque morborum maligno-
 rum exanthematicorum, praecipue graſſantium,
 genius, qui vel ipsis ſaepenumero perſpicaciffimis
 & in artis exercitio verſatiffimis Medicis imponit,
 mox reſpuit clyſteres, mox poſtulauit. Haec
 ergo ab experientia diſcant
 lectores.

S. D. G.

PRAE-

❁ ❁

OMI PRAENOBILISSIMO AC DOCTISSIMO
DOMINO DOCTORANDO

OMI AMICO SVO SVAVISSIMO

S. P. D.

NICOLAUS THEVNE,
 FRISO-ORIENTALIS,
 MEDICINAE CVLTOR OPPONENS.

Nonne actum agerem, VIR PRAENOBILISSIME,
 si virtutibus TVIS nec non singularibus in
 arte salutari profectibus recensendis immora-
 rer: cum, missis aliis meritis TVIS, tot tantaque dili-
 gentiae ac eruditionis TVAE specimina, in visendis & sa-
 nandis aegris, edidisti? Proposito igitur meo satisfactu-
 rus, TIBI, AMICE SVAVISSIME, summos diuque prome-
 ritos honores in arte nostra salutari, quos defensa Dis-
 sertatione TVA inaugurali, de Clysterum, in morbis exan-
 thematicis, prouido usu, consecuturus es, ex intimo animi
 affectu gratulor, simulque opto, vt omnia coepta TIBI
 ex voto cadant. De reliquo vti haellenus consueuisti, ita
 vt in posterum quoque amore TVO ulterius me prosequaris,
 TE etiam atque etiam rogo. Vale. Dabam Halae Magde-
 burgicae d. XX. Ianuar. MDCCLVII.

E 2

PRAE.

PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
DOMINO DOCTORANDO

COGNATO SVO AESTVMATISSIMO

S. P. D.

CAROLVS AVGVSTVS MADAI,

HALENSIS,

MEDIC. CVLT. OPPONENS.

Quam sit nullus mortalium conatus, nulla diligentia, nullumque indefessum studium, quod non quodam interiecto spatio iustissimum consequatur praemium, nullusque musarum amicus, qui non pro tantis molestiis, grauissimisque laboribus, quos per omne id tempus, exantlauit, quo scientiis incubuit, gaudio hilarique praeteritorum annorum recordatione cumuletur, hic ipse dies fidem facit, COGNATE AESTVMATISSIME. Vix enim TV, Aesculapii artem amplexus, difficiliora huius scientiae atque grauissima superasti, vix per vias tam inuicundas, arduas ac asperas ad amoeniorum suauiorumque peruenisti, cum iam Minerua diligentiae praemium porrigat, & munere & dignitate TE exornet. Huncce diem an silentio transigerem? an TE ad summum salutaris artis gradum ascendentem sine laeto & grato animi sensu conspicerem? sane id nostra amicitia, nostra assuitas, immo & ipsa humanitas haud permittit.

Tantum

* * *
 Tantum itaque abest, ut otiosus & silens hunc actum ad-
 spiciam laetitiâque inde exortam suppressere possem, ut
 potius frena laxem & faustis acclamationibus hilarique
 votorum meorum cum aliorum votis concentu TE profe-
 quar. Gaudeo itaque, AMICE SVAVISSIME, diem nunc
 illuxisse, quo Apollinis laurea decoratus abire possis. Ut
 supremum Numen bonis suis TE cumulet, vitae dies pro-
 longet, suum auxilium & praesidium in omnibus TVIS
 conatibus suppeditet, ac TE honoribus ornatum beneque
 valentem ad canitiem perducatur, id est, quod opto & hoc
 sunt vota amici in TE sincerissimi. Pergas, velim, CA-
 RISSIME, me uti coepisti amare, digneris me quovis
 tempore amicitia TVA, quae nunquam non summo in pre-
 tio mihi erit. Vale mibique faue. Dabam Halae Magde-
 burgicae d. XX. Ianuar. MDCCLVII.

Im Arm der reinsten Zärtlichkeiten
 Im Schooß der Liebe und der Ruh,
 Verfließe Dir die Reihe goldner Zeiten,
 Und jeder Tag sey angenehm wie Du.
 Der Himmel sey in Deinem Busen,
 Genieße jeden Augenblick,
 Dein Geist verdient den höchsten Kranz der Musen,
 Dein Herz der Menschen bestes Glück.

Hug. Gottlieb Ludewig Hering.

PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
DOMINO DOCTORANDO

S. P. D.

FRIDERICVS AVGVSTVS ALBERTI,
MEDICINAE CVLTOR.

Affulsit fausta lux, qua in TE, amicorum optime, collata video praemia eruditionis, labore, assiduitate, experientia comparatae. Nemini dubium erit, qui nouit ingenium TVVM doctrinamque longo vsu TIBI acquisitam, quae virium TVARVM experientiam fecit, quin dudum hanc merueris dignitatem, diligentiae ornamentum, futurae felicitatis omen. Cum multis iam abhinc annis aegris opem ferre aliaque omnia Medici officia implere assuetus sis, haud peregrinum TIBI est hoc auspiciare vitae genus; hinc non speramus, sed certis innixi indiciis prouidemus, TE muneri TVO cum laude praefuturum, ordinemque medicum ornaturum. Age igitur, capesse manus delatum, lege fructus sedulitatis TVAE, & fruere mercede quae larga TEMET videtur expectare; TVA prosperitas & meae pars erit. Ex quo enim mihi contigit familiaritate TVA uti, integritate animi morumque probitate, quam subinde magis cognoui, adeo me TIBI deuinctum habuisti, ut TECUM gaudendi quamuis occasionem auide arripuerim. Quae si TIBI grata fuerit animi mei dispositio, TVVM erga me amorem ulterius continuare velis. Vale & faue.

Bev

* *
Bey diesem Vorbeer, theurer Singer!
 Der heute Deine Schläfe ehrt,
 Empfind ich Deinen ganzen Werth,
 Und finde jeden Wunsch geringer;
 Ich will die Vorsicht nicht ermüden,
 Sie kennt und sie belohnt Dich schon.
 Sie hat der Jugend Glück beschieden
 Und Singer ist der Jugend Sohn.

Carl Franz Knorre.

PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
DOMINO DOCTORANDO

FRATRI SVO AMANTISSIMO

S. P. D.

CHRISTIAN. CONSTANTIN. FINGER,
 COTHENIO-ANHALTINVS.

Tandem hic ipse dies illucescit, quo diligentiae TVAE
 ac eruditionis praemia, summos in arte salutari
 honores, accipis. Laeto & grato animi sensu TE
 ad hunc gradum ascendentem conspicio, nostraque dile-
 ctio, nostra assinitas & familiaritas non permittit silen-
 tio

tio huncce diem transire. Gratulor itaque aperto pecto-
 re, sincerimoque animo, de honoribus illis, qui TE expe-
 ctant; accipe laboris praemium, coronam doctoralem, ea-
 que ad canos usque annos tali fruire felicitate in praxi,
 quali hic usus fuisti in addiscenda arte. Semper beni-
 gnissimus TIBI adsit DEVS, Tuis conaminibus omnimode
 benedicat, omnesque aegrorum curationes iubeat esse faustas
 felicesque. I, quoquo gentium velis, & ubique monstra,
 TE audiuisse viros, quorum consuetudo est, diligenter non
 nisi doctos dimittere. Ubicumque vero sis, ne obliuiscaris,
 TE reliquisse Fratrem, qui totum sese TIBI consecrat.
 Vale, & ad cineres usque me ama. Dabam Halae
 Magdeburgicae, d. XX. Ianuarii
 MDCCLVII.

01 A 6543

ULB Halle

002 931 672

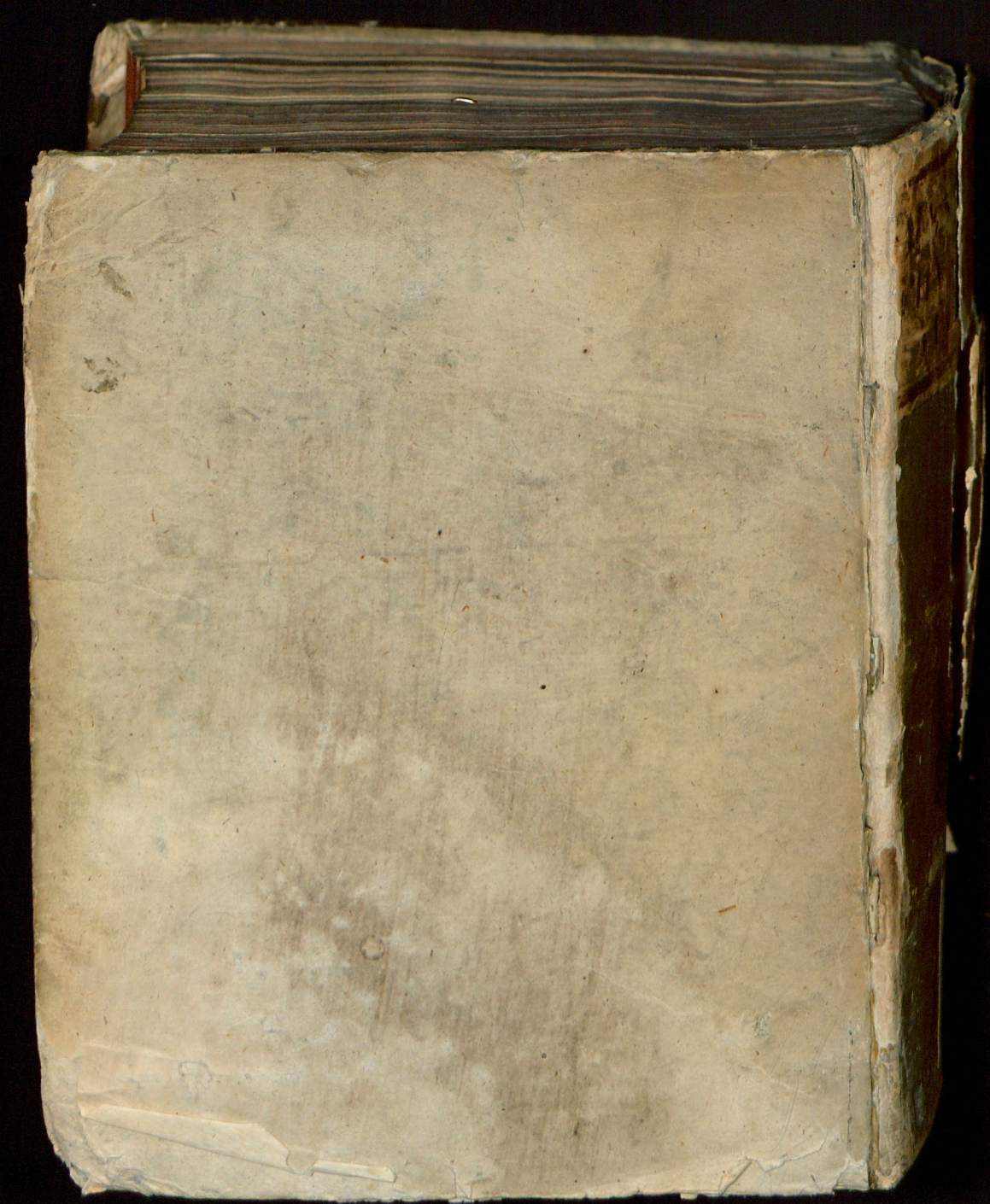
3

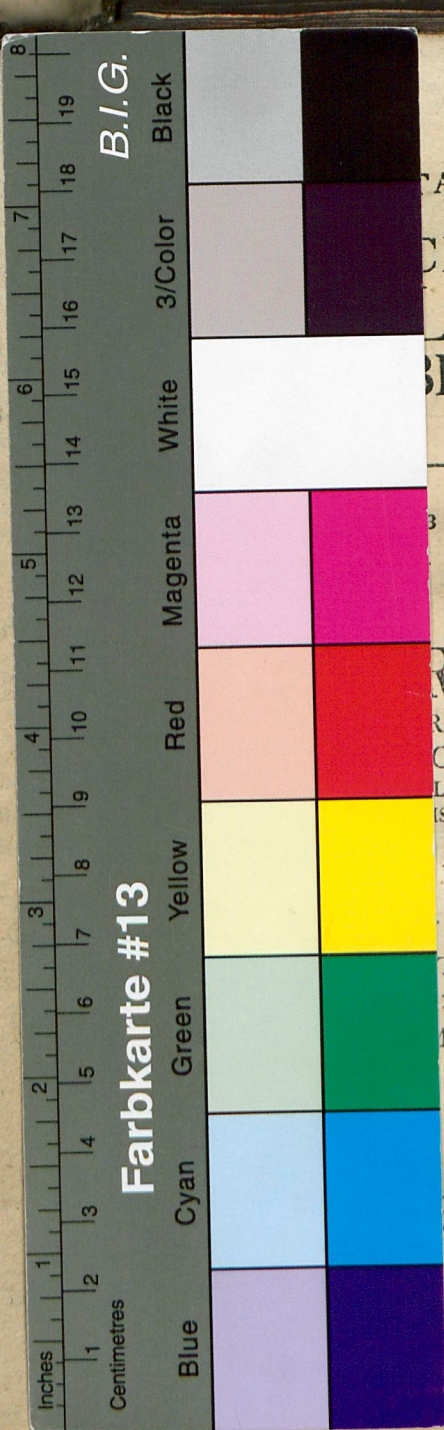

Sb.

VO18Kd 42

TATIO INAVGVRALIS MEDICA
DE
CIRCVMSPECTO
LYSTERVM
SIS EXANTHEMATICIS
VSV

QVAM
AVSPICIIS SVMMI NVMINIS
ET
GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE
PRAESIDE

REA ELIA BÜCHNERO

RI ROMANI IMPERII NOBILI,
O PRVSSIAE REGI A CONSILII INTIMIS,
LOSOPHIAE NATVRALIS PROFESS. PVBL. ORDINARIO,
S ACADEM. NATVR. CVRIOSOR. PRAESIDE
ET COMITE PALAT. CAESAREO,

GRADV DOCTORIS

MEDICINA HONORIBVS AC PRIVILEGIIS
TORALIBVS RITE CONSEQVENDIS
XXVI. IANVAR. A. S. R. 1807.

IA REGIA FRIDERICIANA

PVBLICE DEFENDET

AVCTOR

RVVS FRIDERICVS FINGER

COTHENIO-ANHALTINVS.

MAGDEBVRG. LITTERIS HENDELIANIS.

